

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХАЛЫҚ
АНЫҚТАУ МИНИСТРЛІГІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХАЛЫҚ
АНЫҚТАУ МИНИСТРЛІГІ



«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХАЛЫҚ АНЫҚТАУ МИНИСТРЛІГІ» АТАМАСЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХАЛЫҚ АНЫҚТАУ МИНИСТРЛІГІ

МАТЕРИАЛЛАРИ

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХАЛЫҚ АНЫҚТАУ МИНИСТРЛІГІ» АТАМАСЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХАЛЫҚ АНЫҚТАУ МИНИСТРЛІГІ

МАТЕРИАЛЛАРИ

Нөкіс-2017

топмоқда, уш оша тили, миллий урф-одатлари, дотримизнинг табият бойликлари билан фахрианини туйуси камол топтомоқда. [Зунусов, 168]

Хулоса қилиб айтганда бутун мустақил Ўзбекистоннинг жазонада уш муносиб ўринини топиши, миллияннинг келр-жамиятини жойига қўйиши оша замонада жиндиган борча маънавият ва эшларлар жамияти билан барқарор ривожланиш, барқарор акловин тортмоқда тарихий ниятини амалга ошириш Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президентини Ислом Каримов номин миллиятлараралиқнинг ёрши ифодасин сифатида халқимиз қалбидан чуқур ўрин олган.

АДАБИЙТЛАР

1. И. Каримов. «Келажакки жасур одамлар қуради». «Халқ сўзи» газетаси 1999 йил 17 феврал.
2. И. Каримов. «Ўзбекистон буюк келажак сари». Т. «Ўзбекистон» 1998 йил.
3. И. Каримов. «Озад ва обод Ватан. эркин ва фаровон ҳаёт – пиропарат максади» Тошкент. «Ўзбекистон» 2000 йил.
4. И. Каримов. «Юксак маънавият – енгилмас куч» Т. «Маънавият» 2008 йил.
5. С. Отамуратов, Ж. Рамазов, С. Хусанов. Т. 2000 йил.
6. А. Зунусов, М. Хайруллаев, Б. Тухлиев, Н. Хогамов. «Телегаоника тарихи» Т. «Шарк» 2000 йил.
7. Г. Ботирова. «Маънавият – тахид – келажакка тахид» «Қорисангагонини тоғи» газетаси № 27 (192) 9-июн 2016 йил.

И.А.КАРИМОВ ШИҒАРМАЛАРИДА МИЛЛИЙ РУҲҲИЙЛИК ҲАМ МИЛЛИЙ ЭДЕН-ИКРАМЛИКҚА БАЙЛАНИСЫ СЫ ПИКНИТЕР

Бригадирова С. - «Миллий идея, руҳийлик, тақдирлар» ҳақ кўчма маънавият кафедраси ассистент пикнитер оқитқувчиси
Бекбадирова Г. - Социал-умумий тарихий оқитқув маънавият кафедраси (руҳийлик пикнитери) /курс нақсираниши

Мамлекетимиз гәрәзғанике ерискенен кейинги ортага тасланган еш ақуат машқаларини бири – маънавият болди. Ҳәйрде бул машқал жәмийетимизини диккағ орайында. Биткени маънауй жарымак хәр қашай жәмийетта қириксе илән келетугынаа туман жоқ.

Жәмийеттеги хәрбир ерискен жәнислер хәм кеминликлер инсанниң руҳый қадалатына барып тақалды. Руҳый қәмшиқ болмаса жәмийеттин материаллық жактан да келетеге жарқын бола алмайды. Сонлықтан жәмийет келетегин тәмийинлеуде эден-икрамлық тәрбияны жақсылау тили етилди. Себеби, «жәмийет руҳжалануындағы хәр қандай өлгерислер жәнисликлер, әлресе инсанниет руҳжалануына түткин бәреуган процесслер өз-өзинен пайда болмайды. Буның ушы еш дөслеп тийиниш шарағлар руҳый-ағартуышлық орталық болуы керек. Миллеттин тәрбиянда, қанында, пәсинде жақсылыққа, ағартуышлық, билимге уақылың иделогиясы хәм пәзамдыты болуы ләзым». И.А.Каримов өз сөлинде

¹ Каримов И.А. «Жәмийет маънавият қалқып, маънавият миллет қолғап жәмийет қалқып». Тошкент. «Ўзбекистон» 1998 й.

И.А.Каримов «Ватан сажолақ қайи суғадислар» Тошкент. «Ўзбекистон» 1996, 23-с.
² Каримов И.А. «Тарихий ҳатираси қолғап йус». Тошкент. «Ўзбекистон» 1998 й.
³ Каримов И.А. «Тарихий ҳатираси қолғап йус». Тошкент. «Ўзбекистон» 1998 й.
⁴ И. Каримов. «Жәмийет маънавият». Т. «Ўзбекистон» 1998 й.

⁵ И. Каримов. «Жәмийет маънавият». Т. «Ўзбекистон» 1998 й.
⁶ И. Каримов. «Жәмийет маънавият». Т. «Ўзбекистон» 1998 й.

«Ватанни мухаббат, инсанларарымақ туйғалары қалқымазда қан-қанын сипиң келкен эсепиң қәсипет. Минс, уш инсанни пазийлетлерин қорғанимақ Ўзбекистанниң мүнәсин ул-қызлар етпн тәрбиялау маънауйат қурундағы тийкары бағлар болуы керек»²

Республикамыз Биринши Президентини И.А. Каримов – «хәр қандай адам, қалқып өзини, өзлети, маънауйы хәм мәдениаты хакында илмий енгилеши жаратуы эәвр»³ – деб айтады. «Биз халықты аты менеп ессе, ақынны, маънауйат арқалы бизеиз, тарийхына нәзер саламыз»⁴ Буның тарихи түр өтмши ата-бабаларымыз жаратқан руҳый-эден-икрамлық тарихи тереңүйрену хәм жоқ әулад тәрбиясында олардан кеп пайдалануы.

И.А.Каримов «Халықты руҳый жоқари, инсанды эден-икрамлық хәм маънауйат жактан жоқарылатуы» мәселесин еш әҳминетин уақытлардан Гәрәзғанимизден кейин екинши жылы И.А.Каримовтың «Ўзбекистанниң өз гәрәзғат хәм руҳжалануы жоқ» мийетинде бир бап тарихи хәм оша биринши мерте халық маънауйаты хәм эден-икрамланың еш қара байланысы хакында айтқалып, оларды руҳжалануы мәселелерини қорсетип берилген.⁶

И.А.Каримов мадамы экономика, енясат, маънауйат хәм эден-икрамланық руҳжалануы процесслери, маънауй қамалат, жоқари эден-икрамлық пенеп уйғын болуы керек»⁷ Себеби, гәрәзғаникте уш таяныш – гәрәзғат миллий енясат, экономикалық қуш-қушрет хәм халық маънауйаты тар бири менеп тугып байланысты. Егер енисий жактан гәрәзғат болмаса, элпет эсте-ақарып өзлениң жойтады. Экономикалық жактан гәрәзғат болмаса, енисий гәрәзғанике морт болады. Руҳый гәрәзғат болмаса, енисий өз болмайды. Тек ғана олардан өз-ара уйғылығи тәминленсе болады.

«Жоқарық маънауйат – жәнисмәс қуш» мийетинде болса: «Руҳыйлық енисий қан-қаныла сүрек-сүйегине жылар дауамында ана сүти, шаңарак тәрбиясы, ата-бабалардан қәсипаты, уаған туйғысы, бул турмыстың базыда енисий, баада қуанышын сабақлары менеп қалды-қалды болып етпн

¹ Каримов И.А. «Ватан сажолақ қайи суғадислар» Тошкент. «Ўзбекистон» 1996, 23-с.
² Каримов И.А. «Тарихий ҳатираси қолғап йус». Тошкент. «Ўзбекистон» 1998 й.
³ Каримов И.А. «Тарихий ҳатираси қолғап йус». Тошкент. «Ўзбекистон» 1998 й.
⁴ И. Каримов. «Жәмийет маънавият». Т. «Ўзбекистон» 1998 й.

⁵ И. Каримов. «Жәмийет маънавият». Т. «Ўзбекистон» 1998 й.
⁶ И. Каримов. «Жәмийет маънавият». Т. «Ўзбекистон» 1998 й.

барам. Ойрессе, табиъатда адамларга жакшылык, бөрүлүл жакшылыктын ойноп жасау, хадал мийнет сүйү, дуньянын тейсиз иним хэм гөзөлдүүлүктөрүн жакшы ашуу рухуулыкка ашка беретти оны жэне де күнөйтүрелди» деп агап өтөди.

Өзбекстанда халыктын рухуу эден-икрамлык мийрасынын жөмөтсөтгө оны мөселесине жашаа каруу жөмөтсөтгөтгө рухуулауу ушун жүдө үкөк эхмийетке ийе эхемийет мелим болмакта. Өйөмгө дөбүрлерден хэирт күнө дейин жараталып, эуладлардын жакшы ислерине хызмет этип кенген бай эден-икрамлык, ененей, хууакый мийрасларымызда, мийлий калдыктарымыз, үрп-адеттеринин үйренип, халыкка жеткерип берүү, келесектеги эхмийетти уазаыналардан бири болуп, ушун ашылдарымыздын эден-икрамлык, тейим-төрбоя мөселелерине байланысла мийеттерин, дана хэм ийрагын сөздери, акыл-төсөтгөтгө жас аўлатты бөркамал инсанлар этип тәрбиялауа үлөс эхмийетке ийе.

Найдаланган әдебияттар

1. Каримов И.А. "Жамият мафкуреси халкни-халк, миллатин миллат килишга хизмат киледи". Тошкент. "Ўзбекистон", 1998 й.
2. Каримов И.А. "Ватан саждош кабни мухаддаслар". Тошкент. "Ўзбекистон", 1996. 23-б.
3. Каримов И.А. "Тарихий хотирасиз келажак йук". Тошкент. "Ўзбекистон", 1998 й.
4. Каримов И.А. Истиқлол ва маънавият. Т. «Ўзбекистон», 1994, с. 65
5. Каримов И.А. Асарлар. 1-жилд, с. 76-88
6. Каримов И.А. Асарлар. 3-жилд, с. 354
7. Каримов И.А. Юсак маънавият — епитимас куч. Т. «Маънавият», 2008

ИСЛАМ КАРИМОВТЫҢ ПИКРТЕ КАРСЫ ПИКР. ИДЕЯГА ҚАРСЫ ИДЕЯ КОНЦЕПЦИЯСЫ

Жаҳонмаев И. - «Миллий идея, рухуулық тийкаратары хэм дуньяқ талаш»

кафедрасының асистенті оқытушысы

Бекхоррамов Б. - НМПУ «Рухуулық хэм дуньяқ талашар менен ислекте»

болши бастагы

Фарисонов Д. - «Миллий идея, рухуулық тийкаратары хэм дуньяқ талаш»

бакалавр талаш багдары, 2-курс талашары

Хэйирти Ұақытта көз алдымызда дуньянын геополитик, экономикалык хэм социаллык, маимлене-коммуникация панорамасында терең өзгерислер жүз берип атырған, түрлі идеологиялар тартысуы, кескинхесеп баратырған бир жағдайда, пикирге қарсы пикир, идеяға қарсы идея, жаханетке қарсы жағринет пенеп түресуі хэр қашанғыдан көре актуал эхмийетке ийе болып атырғаны хэмемизге аяп. [Каримов:119]

Хэр қандай кеселликтин алдын алыу ушын, ел әуеле адам организминде оғал қарсы имунитет пайда болатутыны мәлим. Биз де перзенттеримизди ана Ұтағаға мухаббат, бай тарийхымызға, ата-бабаларымыздың мукаддес динине

* Каримов И.А. Юсак маънавият — епитимас куч. Т. «Маънавият», 2008

адамдық рухында тәрбиялау ушын, дәслеп оларын көлби хэм санасында идеологиялык имунитетти күнөйтүмиз зөрүр. Өйөкени, жасларымыз инаний өзгипти, сонын менен бирге, дуньяны терең сезинетутын, заман менеп тн көлем тасалатутын инсанлар болып жетиссин Өйе сонда, жауыз түрлөмөнт-инстелерин «нақарығон иа, эден-икрамлык түсниклерин де инанарайы, биз ушын пүткилдей жағ идеялар да оларға өз тасирин өткере аламыз.

Жас аўлааымызды түрлі мәнәуий агрессиялардан қорғау хакында сөз еткенде, тек халқымызда ұлылайтутын жоқары пазыйлетлер ғана емес, сонын атын қатар, оның рухуулауына унаеміз тасир көрсеткен, еси заманлардан кыны кигыртган жаримеыз әдетлер хакында айтып өтүүимиз зөрүр. Биринши әдетте эгоисттик хэм бийләуәулык, ағайын-руушылык хэм жерлеслик, зорунш хэм мәлпаразлык, басқаларды менсипбүшиник сыяксы илестерден жәмийетимизди пүткилдей азат етуу хакында ойлауымыз азым.

Өйе усындай унаеміз кәсіплетлерин ең жамап көринисен болган эрегөйлик хакында тоқталып өтүү жүдө орынлы.

Адамзат хэм жәмийет турмысында аўыр из қалдыратутын гәрсөйлик турмысы ең дәслеп басқаларды көре алмаушылык, отардың табысынан куулау әрине, қандай да бир күнниңү, иши қаралық акыбестинде пайда болады.

Сонын ушын да мүжәссс киталларымызда гәрсөйлик инсаныйлыкка пүткилей қайны келетутын жерсиниң әдет сыпатында қатгы қаралады. Атын айтаада, мүбәрәк хәдислерде «Биреуге иши тарық етүдеи сакланып, инкени, жасын отады қандай күнйирип тамамыаса, иши тарық та иелетен қулап ислеринизди тап сондай етин күйдирни тамамайды», деп айтылғаны бийқарға емес.

Бул хакында сөз етер екенбиз, рухуу турмысымызға шынталп қуып алытутын және бир илмет туғалы тоқталп өтүүимиз зөрүр. Ислам Каримов бул оқиғанда мындай дейди: «Жеке өзим бул илестен жыйиркесем. Усы илесте шалынған адамды көрге көзим жоқ. Бул-саткынлықдур. Мен хэр қандай жаўызлықты саткынлықтан көремсн. Ийгиликни ис хэм хақыйқатқа әрлык болмаған, оларға исеибетен алам қорқынышы болады. [Каримов:122]

Бул омирде адам басы да өзін жойтып қостутын отада қыйын инсанларға дүе келди. Сондай Ұақытта жуыста хэм турмыста, жәмийетте аўыр саўлашарға дүе келгенде қим өзиниң жолын жойтыпауы мүмкин? Биринши пәубетте, өз күшине исеитен, рухуу дуньясы, мәнәуий әлемі күшли болған адам ғана бундай жағдайдан жарқын жүз бенеп шыға алады. Рухууий байлық сондай пайытта адамға үкен күш хэм мәлет береді.

Мәнәуийат- инсанлы рухуу жактан ислектеуге, жүрекстен ұлағайға инкыратутын, адамның ишкі дуньясы, ерк-ақарын бақемәлейтутын, айман-кәрімниң пүткилейтутын, хушаның оғатутын теңсиз күш, оның бәрше көз-қарасларының өлсемси болып есапталыды.

Өзденен мәлим, бийләуәу адам дұшпанан да қуылирлек. Себеби, дұшпаның қамлыгы, хақыйқый келбети еңз ушын алдыңнан мәлим болады. Бірақ, бийғам хэм бийләуәу адамның келбетин бирден билит болмайды. Сонан ушын ол ишынғде жүрп, еңге қарем тис қайрайтутын дұшпанлар ушын имканийат жаратып береді.

Көрисекли философлардан бири әне усы турмыслық шынықты тереп таллап, төмендегине хаксаңый пикирлерди баян еткен: «Дұшпанлардан

Қ.Примбетов, А.Алеутдинова Қадір - қымбатты мәнәуәтшімиз	45
түткі оры.....	47
Ш.Төребаев Мәнәуәт хәм тәһһи-тәрбия.....	48
Ғ.Жаппарова (С.Төр) нұрмалық-мәңгіліктің өзеги.....	50
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	52
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	53
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	58
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	60
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	62
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	63
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	65
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	67
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	69
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	70
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	71
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	72
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	74
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	75
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	77
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	79
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	80
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	81
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	83
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	85
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	87
Ғ.Жаппарова Қарақалпақ халқының тарихый қосымшаларының мәңгілігі.....	89

2. СЕКЦИЯ	
И.КАРИМОВТЫҢ «ӨДЕН-ИКРАМЫЛЫҚ РУХИЯТТЫҢ	
ӨЗЕГІ» АТЛЫ КОНЦЕПЦИЯСЫНЫҢ ТАРИХЫЙ ХӘМ ИСЛӘМНИҢ	
ӘХМИЙЕТИ	
Ғ.Жаппарова И.Каримовтың «Өдөн-Икрам» атты еңбегінің	91
үзрәт-түзәтләри концепциясының ахмияти.....	92
Ғ.Сапарова Ислам Каримовтың диний қадриятлары тисләу	
концепциясы.....	94
А.Атаамбергенов, Ғ.Танпирбергенов И.Каримов рухый	
демократиялық мәңгілет хәм нуқаралық жәмийәт қуруда ғалаба хабар	
қурапаларының ролы хаққында.....	96
Ғ.Сапарова, М.Назарбаев Ислам Каримовтың мұстақил	
Үзбекстанның риважлантирүүнүнң мәңгілий ахлюсий петиляри	
концепциясының ахмияти.....	98
G.Saparova, K.Satov I.Karimov asarlarida milliy g'oya va axloqning	
ushlar ta'biyasidagi ahamiyati.....	100
И.Отенов И.Каримовтың «Оқсак маънавият - енгилмас куч» асарында	
мәңгілий ва мәдәний хәст уйутуғы.....	102
М.Пиримитова Ислам Каримов асарларында иктимоний-сиссий соҳада	
демократияк ынтилашларыннң хукукий асослары.....	104
М.Атамуратова Ислам Каримов асарларында баркамоя инсония	
тарбиялаш голлары.....	106
С.Ерниязова, Ғ.Бекбергенов, И.А.Каримов шығармаларында	
миллий рухыйлық хәм миллий әдеп-иқрамлылықка байланыста	
пикирлер.....	108
И.Жакимов, Б.Бекмуратов, Д.Фармонов Ислам Каримовтың	
пикирге қарсы пикир идеяға қарсы идея концепциясы.....	110
Э.Қочкарова И.А.Каримовтың «Тарихый есеулар келенек жоқ»	
шығармасы хәм ақалемиялық анцейлерде тарихый оқыту	
мәселелери.....	112
У.Атажанов Ислам Каримов асарларында ахлюк ва маънавият	
мисаллары.....	115
И.Танимов Ислам Каримов шығармаларында идеялық тәрбия	
мәселелери.....	
3. СЕКЦИЯ	
ӨДЕН-ИКРАМЫЛЫҚ ХӘМ РУХИЯТ ӨЛШЕМЛЕРИНИҢ ОЗ-АРА	
ТИККЕЛЕЙ БАЙЛАНЫСЫН ИЗЕРТЛЕУ МӘСЕЛЕСИ	
А.Абдусаметов, Ғ.Сапарова Миллий үзләнни ағылаша халқ	117
қадриятлары ва диний мадәниятларыннң уй уағын.....	119
Ғ.Сапарова, Б.Қабулов Ислам Бухарий халқларында одоб-ахлюк	
тарбиясы.....	121
Ж.Утегенова Диният, этика, инсоф-одоб-ахлюк мәзони.....	123
А.Рейимбаев Ғәлим хәм тарбия мәселелеринде иман түсиниғи хәм	
оның мәңгіс-мәдәрияты.....	